

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія і методологія науки

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) PhD

Освітньо-наукова програма – усі освітньо-наукові програми

Спеціальність – усі спеціальності

Форма навчання – денна, заочна

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1

від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія і методологія науки
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Викладач (-і)	Гоян Ігор Миколайович
Контактний телефон викладача	+80503737125
E-mail викладача	ihor.hoian@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, семінарські заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	четвер 16.35 – 19.25
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» передбачає засвоєння основних тенденцій розвитку науки, критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної парадигми. Курс орієнтований на формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» розуміння основних філософсько-світоглядних проблем розвитку науки, як галузі філософського знання; вивчення основ наукової культури та специфіки наукової діяльності вченого-дослідника, знання і розуміння яких породжує вміння надавати професійну оцінку явищам і подіям наукового життя, а також формувати методологію власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: ознайомити здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» із значенням філософії для формування наукових знань, особливостями наукового пізнання та можливостями застосування у ньому філософської методології; особливостями формування та розвитку найбільш значущих світоглядних ідей впродовж усіх етапів розвитку людської цивілізації, які вплинули на розвиток науки.</p> <p>Завдання:</p> <p>поглиблення знань про: зміст та місце філософії та методології науки як форм раціонального пізнання в системі духовного осягнення світу людиною, їхню сутність, предмет, функції і специфіку взаємовідношення та співвідношення та іншими формами суспільної свідомості;</p> <p>історію розвитку та становлення філософського осягнення науки і її сучасні тенденції; головні напрями сучасної філософії та методології науки; основні філософські проблеми науки та шляхи їх розв'язання.</p> <p>формування умінь: аналізувати складні суспільні явища в контексті розвитку світу, суспільства, людини, соціокультурних обставин; чітко формулювати об'єкт, предмет, мету, наукове завдання та завдання дисертаційного дослідження, положення, що виносяться на захист, логічно відстоювати та обґрунтовано захищати власну точку зору; свідомо використовувати наукову методологію у своїй дослідницькій діяльності; використовувати загальні філософські принципи й положення, отримані навички творчого мислення під час проведення дисертаційних досліджень; організувати інформаційний пошук, опрацьовувати теоретичні джерелами, складати бібліографічну базу власного дослідження, коректно</p>	

здійснювати процедуру посилання; вдосконалювати навички наукового пошуку, застосування філософських, загальнонаукових методів під час виконання науково-дослідних завдань за обраною темою дисертації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність продукувати нові ідеї й розв’язувати комплексні проблеми у галузі професійної освіти (відповідно до спеціалізації) та/або дослідницько-інноваційної діяльності за результатами власного наукового дослідження, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Загальні компетентності:

- здатність до самостійного пошуку, відбору, аналізу й оброблення інформації; критичного осмислення сучасної термінології, наукових понять, законів, концепцій тощо; формулювання самостійних тверджень, положень, генерування нових ідей. Здатність до організації і проведення фундаментальних та прикладних науково-педагогічних досліджень;
- здатність дотримуватися професійної етики, правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей;
- здатність критично осмислювати події та явища, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, системного наукового світогляду та загального культурного світогляду;
- здатність формувати дослідницьке поле власного оригінального наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання;
- здатність виявляти евристичні можливості та межі наукової методології та використовувати релевантний дослідницький інструментарій;
- здатність застосування методології та методики дослідницької роботи для створення нових системоутворюючих знань;
- здатність аналізувати інформацію подану в різних наукових джерелах, формувати на їхньому тлі власну дослідницьку позицію та професійно вести наукову дискусію.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- володіння знаннями у сфері освіти/педагогіки, зокрема про її основні концепції, методики, технології; розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- здатність до визначення специфіки предмета дослідження, аналізу та аргументації вибору його методологічних засад; володіння уміннями здійснення аналізу філософських та ідеологічних актуалітетів освітньої політики; навичками застосування методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів; навичками критичної інтерпретації досліджень у галузі вітчизняної та зарубіжної освіти, синтезу нових ідей із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;
- розуміння змісту найважливіших філософсько-світоглядних проблем; функцій науки, її ролі як культурного феномену та соціального інституту, ролі

наукових революцій у соціокультурному процесі; особливостей наукового пізнання у порівнянні з іншими видами пізнання;

– здатність здійснювати порівняльний аналіз особливостей наукових поглядів мислителів різних історичних періодів; самостійно досліджувати теоретичні та прикладні проблеми філософії і методології науки та узагальнювати їх в межах власного фахового зацікавлення;

– здатність оперувати найважливішими принципами та методами наукового пізнання; вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі наукових досліджень;

– здатність, критично переосмислюючи стереотипи, глибоко й всебічно висвітлювати основні питання наукового пізнання, формулювати й аргументовано захищати власну думку щодо змісту дискусійних положень, проявляючи толерантність до поглядів інших людей на ці проблеми, спрямувати набуті знання з філософії і методології науки на вироблення методологічних засад своєї особистої гуманітарної і фахової підготовки;

– здатність аналізувати методологічні проблеми математики.

Програмні результати навчання:

– володіти нормами професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності в науково-педагогічній діяльності; демонструвати загальний культурний кругозір задля знаходження рішення при обстоюванні власної наукової позиції; формулювати і перевіряти гіпотези на основі системного наукового світогляду;

– знати зміст найважливіших філософсько-світоглядних проблем, основні етапи розвитку науки, усвідомлювати її роль як культурного феномену та соціального інституту, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції;

– критично сприймати та аналізувати існуючі думки й ідеї, формулювати власні гіпотези, шукати шляхи розв'язання наукових проблеми;

– виявляти основні тенденції розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі, оцінювати актуальність запланованих досліджень, використовувати філософсько-світоглядні здобутки минулого для осмислення наукових проблем сьогодення;

– дотримуватися при формуванні дослідницького поля власного оригінального наукового дослідження засадничих принципів логіки наукового пізнання, використовувати релевантну дослідницьку методологію;

– вести наукову дискусію та аргументовано відстоювати власну наукову позицію у різних комунікативних ситуаціях і зацікавлювати результатами власного дослідження;

– вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому з урахуванням компетентності у філософсько-методологічному апараті і правил коректної наукової комунікації.

– налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами у науковій діяльності, побудовані на правилах і принципах академічної доброчесності науковця та освітянина;

– застосовувати у фаховій діяльності норми і принципи наукової спільноти, нести відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення наукової та педагогічної діяльності, керуватися загальнолюдськими цінностями.

6. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
1	усі	1	Н

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	Сам. робота
Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки	2	2	6
Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки	4	2	8
Тема 3. Специфіка наукового пізнання	2	1	6
Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук	2	1	8
Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження	2	2	8
Тема 6. Динаміка наукового прогресу	2	-	6
Тема 7. Наукові традиції і наукові революції	2	-	6
Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку	2	-	6
Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.	2	2	6
ЗАГ:	20	10	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи (жовтень – грудень):
--	--

	<p>1) присутність на лекційному та семінарському занятті – 1 бал;</p> <p>2) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням презентацій; підготовка доповідей, есе, тощо – максимально - 5 балів (обов'язковою є одна оцінка із п'яти семінарських/практичних занять);</p> <p>3) одна контрольна робота (письмова форма/дистанційна із використанням комп'ютерних технологій) – максимально 5 балів.</p> <p>4) самостійна робота – здійснюється як в аудиторний так і поза аудиторний час із наперед визначених робочою програмою тем (максимально -25 балів).</p> <p>Мінімальна кількість балів допуску до екзамену – 25 балів</p> <p>Максимальна кількість балів допуску до екзамену – 50 балів</p> <p>Екзамен – 50 балів</p> <p>Підсумкова оцінка – максимум 100 балів (мінімум 50 балів).</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>За кожне відвідане лекційне заняття і підготовлений конспект лекції (тези) (письмово або в електронному вигляді) із самостійними коментаріями аспірант отримує 1 бал. У підсумку максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 10 балів.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Робота на семінарських заняттях оцінюється за наступними критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - присутність на занятті та підготовлений конспект згідно плану практичного заняття - 1 бал; - опрацювання проблемних питань та їх усне обговорення в дискусійній формі (доповнення, відповіді на запитання викладача, висловлювання своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань, тощо) - 3 бали; - виступ із доповіддю на питання, яке визначене планом практичного завдання - 4 бали (за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню);

	<p>- якщо при виступі проявлена ґрунтовна підготовка, висловлюється власна точка зору щодо означеної проблеми, яка підкріплюється відповідною аргументацією, використовується попередньо розроблена презентація, подані правильні відповіді на уточнюючі запитання викладача та студентів - 5 балів.</p> <p>Таким чином участь в роботі практичних занять може забезпечити отримання до 5 балів за одне заняття.</p> <p>В межах 5 запланованих семінарських занять є обов'язковою 1 (одна) усна відповідь.</p>
<p>Вимоги до самостійної роботи</p>	<p>Мета самостійної роботи – це набуття додаткових знань з курсу «Філософія і методологія науки». Її забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення даної навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, тощо. Результати самостійної роботи можуть відображатися в різних активностях аспіранта: на лекційних, семінарських заняттях; при виконанні контрольної роботи; проходження тестових зрізів, підготовки тез виступів, презентацій, есе та інших видів робіт. Самостійна робота включає: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури; пошук, опрацювання літератури у підготовці до семінарських; підготовку до написання контрольної роботи; виконання індивідуального науково-дослідного завдання за темою дисертаційного дослідження та інших форм поточного контролю.</p> <p>Самостійна робота оцінюється залежно від виду виконаної роботи. За підбір та конспектування матеріалів з базових питань навчальної дисципліни – 1 бал; підготовка тез, есе – 2 бали; виконання індивідуального науково-дослідного завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів.</p> <p>Сукупна кількість балів за самостійну роботу – 25 балів.</p>
<p>Вимоги до тестування</p>	<p>Під час вивчення дисципліни в</p>

	<p>аудиторний/поза аудиторний час передбачені тестування у системі дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua</p> <p>Структура тесту: загальна кількість питань - 40; на одне поставлене питання є чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна.</p>
<p>Вимоги до контрольної роботи</p>	<p>Обов'язковим є написання однієї контрольної роботи. Результат роботи оцінюється максимально - 5 балів.</p> <p>Контрольна робота – охоплює матеріал лекційних тем. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття) / або у дистанційній формі із використанням тестових технологій (Структура тесту: Загальна кількість питань - 40; На одне поставлене питання є чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна).</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>Контрольна робота максимально оцінюється у 5 балів. При цьому, 5 балів виставляється, коли усі питання розкриті повністю, наведені конкретні приклади описаних понять та феноменів з ґрунтовним аналізом їх характерних особливостей. 4 бали – питання розкриті не в повній мірі, з мінімальною кількістю прикладів та характерних особливостей, проте аспірант дав відповіді на всі питання. 3 б. - аспірант не дав відповідь на два питання, проте дав часткові відповіді на решта питань 2 б. виставляється аспіранту, який не відповів на жодне питання контрольної роботи або не розкрив зміст жодного із питань.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав аспірант.</p> <p>Аспірант допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови виконання усіх запланованих видів робіт і отримання 25 і більше балів (максимально – 50).</p>

8. Політика навчальної дисципліни

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 30%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи.

Загальна (максимальна) сума балів, яка присвоюється аспіранту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання завдань, які передбачені у модулі 1 та балами, отриманими під час екзамену (модуль 2).

Допуск до екзамену передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).

Аспірант, який не набрав 25 балів, не може бути допущеним до екзамену за відомістю №1.

Аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання екзамену за відомістю №2 за умов відпрацювання усіх форм навчальної діяльності, визначених робочою програмою. Здача екзамену за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення середмолодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. осв. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ.: Таксон, 2016. 234 с.
3. Білецький І. П. Філософія науки: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2005. 128 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 142 с.
5. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.
6. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2012. 291 с.
7. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011. 103 с.
8. Філософія та методологія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
9. Філософія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
10. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.

11. Філософія науки: навчальний посібник: [Електронне видання] / Кузь О.М., Чешко В.Ф. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
12. Філософія науки: навч. посіб. / за ред. Афанасьєва Л.В. Мелітополь : Люкс, 2011. 207 с.
13. Хостантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
14. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. 177 с.

Електронні ресурси:

1. Білоус Т. Філософія науки у системі сучасної освіти: філософія конкретних наук та філософія експерименту. Філософська думка. Київ, 2013. № 5. С. 113 – 123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_15.
2. Владленова І. В. Розвиток позитивістської традиції в філософії науки. Гілея : науковий вісник. 2014. Вип. 88. С. 103–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_88_27.
3. Гейко С. М. Соціально-філософські виміри науки: історичний розвиток соціалізації науки та сучасні параметри наукової професії. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2013. № 1057, Вип. 49 (1). С.23 – 25. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49%281%29_6.
4. Добронравова І. С. Філософія науки. Підручник для аспірантів. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/PhN/zmist.htm>
5. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І, Петрущенко С. П., Шашкова Л. О. Філософія науки. Київ, 2002. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dobr/zmist.html>.
6. Книш І. В. Гуманітарні та природничі науки в постнекласичній освіті. Філософія науки: традиція та інновації. 2013. №2. С. 25–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FilosNauk_2013_2_5.
7. Лаута О. Д. Співвідношення науки та філософії в контексті філософії науки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2013. № 1057, вип. 49 (1). С. 36 – 39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49(1)_9).
8. Поліщук, О. П. Постнекласична наука: соціально-гуманітарний поворот. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2010. № 53. С. 3–7. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/4563>.
9. Саух П. Ю. Феномен наукової школи в контексті реалій сучасної науки. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл : проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. праць. 2012. С. 44–51. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18412>.
10. Сидоренко Л. І. Філософія науки В. І. Вернадського. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2013. Вип. 3. С. 25 – 27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2013_3_7.
11. Спиця Н. В. Філософія науки: від Нового часу до сьогодення Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2012. Вип. 49. С. 152 – 158. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2012_49_17.
12. Шашкова Л. О. Історичний перспективізм і культурно-історичний проект філософії науки: методологічні паралелі. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2018. № 1. С. 32 – 37. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fpgn_2018_1_7.

13. Duliba, Y., Ovcharuk, S., Doichyk, M., Hoian, I., Vergolyas, M., & Sarancha, I. (2022). The Transformation of the Global Civil Society during the Covid-19 Pandemic. *Postmodern Openings*, 13(1), 436-449. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/406>
14. Maidaniuk, I., Tsoi, T., Hoian, I., Doichyk, M., Patlaichuk, O., & Stupak, O. (2022). The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(4), 436-449. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/397>
15. Prepotenska, M., Ovsiankina, L., Smyrnova, T., Rasskazova, O., Cherednyk, L., & Doichyk, M. (2022). Tolerance as a Communicative and Socio-Cultural Strategy of Social Agreements. *Postmodern Openings*, 13(1), 291-312. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/397>

10. Програмові вимоги

1. Філософія як теоретична основа світогляду.
2. Співвідношення філософії та науки.
3. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним.
4. Основні філософсько-методологічні підходи до визначення науки.
5. Основні функції науки.
6. Роль філософії у науковому дослідженні.
7. Періодизація становлення наукових знань.
8. Загальна характеристика східної «протонауки».
9. Формування наукових знань у період Античності.
10. Досократівський етап в старогрецькій філософії.
11. Класична доба античної філософії (софісти, Сократ, Платон, Арістотель).
12. Елліністична і римська філософія (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм).
13. Особливості розвитку наукової думки в Європі за доби Середньовіччя.
14. Відродження та Реформація як ідеологічна передумова розвитку науки Модерну.
15. Становлення класичної науки Нового часу (Модерну).
16. Евристичний потенціал філософії Ф. Бекона, Р. Декарта, Дж. Локка, Т. Гоббса, Б. Спінози та ін.).
17. Філософські ідеї мислителів-просвітників (Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Й. Гердер та ін.).
18. Класична німецька філософія: джерела та суттєві риси.
19. Філософські системи І. Канта, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля, Л. Фюрбаха.
20. Виникнення та особливості розвитку філософії науки в другій половині XIX - XX ст.
21. Некласична парадигма мислення.
22. Оновлення класичних традицій: неокантіанство, неогегельянство.
23. Марксизм як філософська течія.
24. Виникнення неокласичних течій.
25. Принцип ірраціоналізму.
26. Філософія життя.
27. Психоаналітична філософія.
28. Прагматизм.

29. Позитивізм і його стадії.
30. Феноменологія.
31. Герменевтика.
32. Філософська антропологія.
33. Екзистенціалізм.
34. Еволюція релігійної філософії ХХ ст. (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
35. Специфіка постнекласичної науки.
36. Сучасна філософія: суттєві риси, провідні тенденції, основні течії.
37. Структуралізм.
38. Постмодернізм.
39. Поняття «пізнання» та його види.
40. Чуттєве і раціональне у пізнанні.
41. Поняття «знання». Види знання.
42. Проблема істини у пізнанні.
43. Структура наукового пізнання.
44. Основні форми теоретичного рівня наукового пізнання.
45. Методи і прийоми наукового дослідження.
46. Емпіричний рівень дослідження, його методи.
47. Методи теоретичного дослідження, можливості їх використання.
48. Особливості наукового дослідження як творчого процесу. Евристика.
49. Суб'єктивний чинник та особливості його врахування в науковому дослідженні.
50. Наука як рушійна сила суспільного прогресу.
51. Етика науки.
52. Поняття «прогрес» та «науково-технічний прогрес».
53. Сутність поняття «наукова революція».
54. НТР та її соціальні наслідки.
55. Поняття «глобальні проблеми людства».
56. Проблеми соціального прогнозування.
57. Наукове осмислення проблем трансформації та розвитку українського суспільства.
58. Моральний вибір і моральна відповідальність у науці.
59. Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?
60. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: мета, принципи, механізми дії.

Викладач

*доктор філософських наук, професор
Ігор ГОЯН*